

Iz haja
10., 20. in zadnjega
dné vsacega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajalcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 30.

V Ljubljani, 31. oktobra 1899.

Letnik V.

Delavske razmere.*)

Deželni pismonoše. Ustanova de-
želni pismonošev je zelo koristna za ljudstvo.
Pri poštne uradu se namreč nastavljajo
pismonoše, ki imajo dolžnost po določeni poti
obhoditi okrožje dotičnega poštne urada.
Na raznih krajih so skrinjice, kjer se vlagajo
pisma, da jih potem ti pismonoše pobere.
Zapriseženi so, vsprejemajo tudi denarne po-
siljatve. Seboj pa donasajo došla pisma in
sploh vse poštne pošiljatve. Da se ustanovi
tak poštni sel, morajo ljudje, ki ga želé, vlo-
žiti prošnjo pri poštni direkciji ali pa — kar
je najboljšé — po kakem državnem poslancu
naravnost na ministerstvo. Poštna direkcija
pošlje komisarja, da pregleda kraj in na pod-
lagi lastne skušnje poroča, kako naj se uravna
pismonošu pot. Če podpira prošnjo tudi po-
litiska gosposka, se splošno taki pismonoše
radi dovoljujejo. Ljudem je z njimi mnogo
pomagano; v takih krajih, kjer so daleč od
pošte in ni s poštnim središčem nobene redne
zveze, leže časih pisma cele tedne, predno
pridejo naslehljencem v roke. Kako je to na-
robo, vzlasti pa koliko škode se lahko na-
pravi vzlasti pri trgovcih, se umeva samo
po sebi.

Ta hvalevredna ustanova ima pa eno
veliko napako, da namreč zelo slabo

*) Pod tem naslovom bomo pričeli iz raznih
krajev popisati raznih vrst delavcev, da se tem bolj
spoznajo njihove žalostne razmere in potreba krepke
organizacije.

stojé pri nji pismonoše sami. Poštna direkcija
daje poštnemu uradu, kjer se vstanovi tak
pismonoša, letni pavšal. Iz tega mora
poštar preskrbeli vse potrebno. Ta pavšal je
zelo majhen. Tako imajo n. pr. na Kranjskem
deželni pismonoše od 18 do 25 gld. na mesec.
Tudi v Ljubljani ne dobivajo več. Druzega
nimajo nič. O službeni obleki ni ne duha
ne sluha. Delo je pa trdo; ob vsakem vre-
menu morajo na pot. Često jim pride na dan
40 kilometrov in še več. Če poleg tega po-
mislimo, da morajo vložiti začetkom kavcijo
do 200 gld., potem je več nego upravičeno,
da zahtevamo za te reveže v službi za splošno
krist — boljše, človeške razmere.

Cestni mojstri in cestarji. Na
državnih cestah stojé pod nadzorstvom dr-
žavnih inženjerjev tako imenovani cestni
mojstri, ki spadajo v vrsto državnih slu-
žabnikov. Tem se je sicer, kot vsem državnim
služabnikom, plača zboljšala, toda ni se upo-
števalo, da morajo ti cestni mojstri (in z njimi
enako postavljeni nadzorniki rek) velikrat
opravljati pravo inženersko službo. Če se na
naglem kaj pripeti, morajo sami vse potrebno
ukreniti, kar zahteva prva sila. Zato je treba
velike razumnosti in ogromna odgovornost se
jim s tem nalaga. Vrh tega jih je malo; v
majhnih deželah imajo zato tudi le malo
upanja za napredk. Tako je n. pr. na Kranj-
skem 13 takih uslužbencev (11 cestnih moj-
strov in 2 nadzornika rek). Zato je popol-
noma pravično, da se razmere za nje tako
urede, da bodo mogli priti do boljših plač,

V proračunskem odseku je ob posvetovanju
gledé na zboljšanje plač državnih služabnikov
dr. Krek svoj čas toplo zagovarjal, naj se
cestni mojstri in nadzorniki rek uvrste sploh
že izprva v višje razrede in naj se s prvim
razredom združi naslov »poduradnika«. Tem-
bolj žalostno je, da sedaj tem državnim slu-
žabnikom niti mogoče ni doseči prvega pla-
čilnega razreda. Pravično bi bilo, da bi vsak,
ki je 30 let že služil, napredoval v drugi,
in vsak, ki je 35. leto doslužil, v prvi pla-
čilni razred, ne gledé na to, koliko jih je se
pred njim.

Neprimerno slabše se pa godi cestarjem,
ki pod vodstvom cestnih mojstrov delajo na
cesti. Ti se ne štejejo niti med državne slu-
žabnike, marveč med delavce, ki pa imajo
nekakšno stalnost v svoji službi. Plača se jim
deli v dveh razredih. V II. 18 gld., v I. pa
20 gld. na mesec. To je naravnost ne-
umljivo. S tako plačo naj izhaja mož z rod-
bino. Iz tega naj pokrije troške za stanovanje,
hrano in za — orodje, ki ga rabi pri svojem
delu. Državna zbornica je po nagibu dr. Kreka
že pozivala vlado, naj zboljša te neznosne
razmere, toda do sedaj se še ni nič zgodilo.
Kolikor je v naši moči, izjavljamo, da bomo
z vsemi pripomočki podpirali težnje ubogih
cestarjev.

Bolniške podpore.

Predno preidemo k boleznim in pod-
poram za slučaj istih, moramo še na to opo-

LISTEK.

„Moje prepričanje mi je sveto!“

Slika iz Krajine. — Podgoričan.

(Dalje.)

»Ah, pusti ga! Naj si privoščí to veselje,«
miri ga Škarjevec. »Ne greši zaradi njega!
Meni itak ne more ničesar vzeti, ker ničesar
ne premorem. Moje vesti se kajpada ni mogel
polastiti.«

Upravnik se je pa še bolj čudil

»Kaj? — Ali te nasilje, ki hoče uničiti
ebe, ne razkuri? Ali moreš biti tako hladan?
O, zavidam te!«

»Zakaj? Naj se znaša Mogočnjak! Kori-
stilo mu itak ne bo, ker njegove mogočnosti
n oholosti mora biti skoraj konec, ker sega
po tacihi nasilnih sredstvih!«

»Bilo bi je kmalu konec, ko bi bilo le
četrtnina združnikov tacihi kot si ti!... Ali!...

Moj Bcg, kako nezavedni in malo modri so
naši združniki. Združili so se s plemenitim
namenom, da bi si vzajemno pomagali, da

bi se otresli različnih pijavk, ki se debele ob
ljudski krvi, da bi vrgli raz sebe moro, ki jih
tlačí in mori že leta in leta, in jim ne pusti
niti svobodnega dihanja. ... Ne, ti združniki,
— da bi jih koklja brcnila! — sami jih ne-
gujejo ter podpirajo svoje zatiralce in jim
dajo s tem neprecenljivo moč, s katero tišče
k tlom naše gibanje. Nevednost in nezaved-
nost združnikov je naš največji nasprotnik,
kateri zrablja naše najboljše moči in uničuje
naše največje napore. Meniš-li, da bi se ka-
teri naredil kot si ti? Jaz dvomim! Šel bi
tja k Mogočnjaku ter ponižno zobal oves iz
njegovih rok kot lončarjev konjiček, prejel
pa tudi batine v obraz pošteni značajnosti in
nas izdal.«

»Preslabo jih sodiš, Janez! — O se se
dobe pošteni združniki, ki bi storili isto kakor
sem jaz. Tistim, ki nimajo utrjenih značajev,
ki ne poznajo moštva, ki lazijo v hlapčevski
udanosti pred svojimi zatiralci, pa pokažimo
mi, kakšni morajo biti ljudje, ki hočejo nekaj
stalnega doseči!«

»Mojster, ti ne znaš samo govoriti, ti
znaš tudi pokazati v dejanju! Naj bi tvoji

zgleđ ojačil in navdušil naše vrste! O pa
kako sem čuden! — Pozabil sem v svoji raz-
burjenosti, kaj te čaka, da si vržen na cesto
sredi zime! — — Kar morem, ti storim! —
Za čas, dokler si boljšega ne dobiš, ponudim
ti svojo kamrico na mojem domu. Rad ti jo
odstopim!«

Škarjevec stisne vesel upravnikovo roko
in omeni:

»Hvala ti prisrčna! Ako ne dobim drugod
prostora, pridem te nadlegovat. — S takimi
sredstvi nas Mogočnjak ne ugonobi! Mesosnel
naj uživa Mogočnjakove klobase, mi pa pro-
stost!«

»Bog te živi mojster! Obupati ne smemo.
Mi zmagamo in naši potomci bodo uživali sa-
dove, katere jim priborimo mi. Ne udajmo se!«

»Nikdar!«

Kot vojak po dobljeni zmagi, v kateri se
je sam posebno odlikoval, vračal se je mojster
Škarjevec v ljubo Zadolje. Ponos mu je igral
v srci in zavest, da je storil prav, dajala mu
je pogum, da se je lahko vračal k ženi.

»Kaj bo neki dejala? — Oh, to bo pa
besedičila kot znajo ženske.«

zoriti, da se oni delodajalci, kateri odtegujejo za bolniške prispevke svojim delojemalcem večje prispevke, nego nanje spadajo, kaznujejo brez ozira na to, da je to kaznjivo še po splošnem kazenskem zakonu kot goljufija od politične oblasti z globo do 200 gld. in v slučaju, da se globa ne more iztirjati, z zaporom do jednega meseca.

Bolezen.

Kakor že naslov sam pove, imajo bolniške blagajne dolžnost, podpirati svoje člane za slučaj bolezni. Bolnike pa razločujemo kot takozvane ambulatorično zdravljene bolnike, ki so za delo nezmožni, in pa bolnike, ki se zdravijo v bolnicah. Za vsako vrsto bolezni so zakonita določila, katerih se bolni delojemalci morajo držati in ki jim morajo dobro znana biti, da dobijo to, kar so opravičeni dobiti. Ambulatorični bolniki so oni bolniki, ki so sicer bolni, a ne v toliko, da bi za delo bili nezmožni. Oni tedaj imajo pravico do zdravnika in do zdravil. Seveda je samo ob sebi razumno, da imajo oboje brezplačno. Delavec, ki se čuti slabega, a ne v toliko meri, da bi ne mogel delati, se mora tedaj zglasiti pri blagajni in povedati, da je bolan, pri tem pa pripomniti, da bode opravljal svoj posel v kljub bolezni. Blagajna mu na to nakaže zdravnika, kateremu je dolžnost, bolniku predpisati zdravila ali pa morebitne druge zdravniške pripomoči, naj si bodo potem že kopelji ali kaj drugega. Do bolniške podpore imajo pa pravico oni bolniki, pri katerih zdravnik spozna njih bolezen za tako, da so za delo nezmožni. Vsakega člana blagajne je pa dolžnost, da se zglašil prej, predno gre k zdravniku, ali sam ali po kom drugem bodisi že pri blagajni sami ali pa pri od blagajne postavljenem zaupnem možu. Izvzeti so le slučajji nenadne bolezni; takrat se pošlje lahko k najbližjemu zdravniku. So pa tudi bolezni, koje se zdravijo v bolnici ali v špitalu. Posebno se treba ozirati na to, da ne provzroči vsaka malenkost že delonezmožnosti bolnika, marveč delonezmožnost mora blagajniški zdravnik konstatovati. Za zglasitev bolezni niso pri vseh blagajnah jednaka določila; blagajne, katere imajo veliko okrožje, imajo svoje zaupne može, pri katerih se je bolnim članom zglasiti, nasprotno pa so zopet blagajne, katerim ni odkazano delokrožje v raztresenem, več krajev obsega-

jočem okraju, zato tudi nimajo nastavljenih zaupnih mož, in skrbeti mora bolnik za to, da se zglasitev bolezni zgodi pri blagajni. O tem postopanju v slučaju obolenja mora se dotični član že v času, ko je že zdrav, natančno podučiti, da ni potem v slučaju bolezni še le potreba izpraševati in pri tem morebiti še več dnij podporo samo vsled tega izgubiti, ker se bolnik ni pravočasno pri blagajni zglasil, oziroma ga svojci niso pravočasno naznanili. Taki slučajji se, kakor je nam prav dobro znano, pogostoma pripete in veliko nepotrebne jeze si lahko prihranijo bolniki s tem, če se pravočasno bolnim zglasé.

Glede zglasevanja bolnim razjasniti nam je pa še neko drugo stvar. Ako se bolni član zglašil bolnim do dvanajste ure dopoldne, računati se začne bolezen z istim dnem, ko se je bolnik prijavil bolnim; če se pa bolnik zglašil bolnim po dvanajsti uri popoldne, začne se bolezen računati še le s prihodnjim dnem.

Da se ta pojem bolezni v obče še bolj razume, podamo nekaj vzgledov.

Franc Nabdolaj je bolan, recimo, on je krojač in se čuti prehlajenega. Gre k bolniški blagajni prijaviti se bolnim in blagajna mu odkaže zdravnika. Zdravnik pa spozna, da naš France ni toliko bolan, da bi ne mogel delati, in mu nakaže samo zdravila ter mu pove, da ga bode samo ambulatorično zdravil. Nabdolaj dobival bode potem samo brezplačno zdravnika in zdravila. Blagajna mu bolniške podpore ne sme izplačati, ker sodbo o bolezni ima izreči zdravnik.

Drug slučaj. Janez Preklov zboli v ponedeljek, a pri blagajni bil je bolnim zglašen šele v četrtek. Nevarno je bolan, a svojci so ga šele v četrtek za bolnega prijavili. Blagajna mu ne sme prej izplačati podpore, kakor počeni šele s četrtkom. Bolniška podpora izplačati sme se šele članom od tistega dne nadalje, ko se je član bodi si že sam ali pa po kom drugem zglasil pri bolniški blagajni bolnim.

Jože Plesnov zglašil se v torek popoldne bolnega. Mož že dopoldne ni delal, ali bil je prekomoden, da bi bil dopoldne že prišel v blagajno prijaviti se bolnim. Podpora preračunila se mu bode šele s sredo, t. j. s prihodnjim dnem. Zakon predpisuje tako in

blagajna se mora ravnati po zakonitih določilih.

S tem, menimo, smo pojasnili pomen bolezni v smislu zakona tako, da razločuje ta pojem vsakdo lahko. Bili smo sicer obširni, a ravno pri tej besedi »bolezen« se nam zdi obširnost potrebna, ker če to ni tako temeljito razloženo, da vsakdo lahko razume, ni mogoče, da bi se tudi nadaljna razprava razumela. To čisto nič ne škoduje, ako so to znane stvari, tudi znane stvari treba je včasih v spomin poklicati.

Odprava časniškega kolka.

Državnemu zboru se je predložil zakon, da se odpravi časniški kolek. Z velikim veseljem pozdravljamo ta predlog, ki ga je že bivši finančni minister bil vložil, ki pa se tedaj zavoljo obstrukcije ni mogel spraviti v veljavo. Sedaj, tako upamo, pojde ta zadeva, katera se tiče posebno nižjega ljudstva. Do sedaj so imeli časopisje v rokah po večini le veliki kapitalisti. Bilo je drago in samo kdor je imel veliko denarja, je mogel vstanoviti kak list. Odslej bo to drugače. Kolek zadeva pri nas tiste časopise, ki izhajajo vsaj po enkrat na teden. Drugi časopisi so prosti. Toda kaj pomaga list, ki izhaja po enkrat, dvakrat ali tudi trikrat na mesec pri sedanjem razvitem politiskem življenju? Krepkeše vdeležbe ljudstva pri politiskih in socialnih vprašanjih ne moremo doseči, če se ne poživijo časopisje. Saj vidimo, kakšen napredek v časopisju kažejo države, kjer nimajo kolka. Na Nemškem so odpravili časniški kolek l. 1875. Prvo leto je narastlo število politiskih listov od 23 na 85. Res je sicer, da rastejo tudi slabi časopisi. Saj ima nemška socialna demokracija, kot smo že navajali, krog 150 svojih listov. Slovenci imamo dva dnevnikarja, ki nikakor ne stojita časnikarski visoko. Tu bo treba krepke preosnove. Slabi časopisi, če se pomnože, nam morajo tembolj prepričati, da je sedaj že čas, da se opusti vse prazno cincanje, ali zaupanje na vlado, češ da bo ona naredila red, ali smešno čakanje, da se bo nasprotnik sam unesel. Treba je v vseh stvareh živega krepkega boja za načela. Ob takem boju bo resnica vedno na vrhu. Izobrazba med ljudmi bo rastla in, kar je poglavitno: dobri ljudje naših našel ne bodo samo čemeli v kotu, marveč bodo znali braniti svoje stališče.

Pa si je bil svest, da bode tudi ta vihar, ki gotovo se pride, moško prestal.

»No?... Dolge si se bil ustavil?« sprejme ga žena in ga zré radovedna, kaj ji pové: »kako sta se pogledala?«

»O, dobro! — Prav dobro!«

»Kaj pa je bilo? — Ali je bila tolika naglica potrebna?«

»O, potrebna! Prav potrebna! — Znabiti bi bila Mogočnjak in ona zbolela, če bi ne bila dala precej vsega ven, kar sta imela na srci. — Tako sta pa še zdrava, jaz pa tudi!«

»Ali je bilo hudo? — kaj so ti hoteli?«

»O, hudi! Ves žolč sta zila nad menoj! Znesla sta se kot še nikoli, pa sem še živ, iu Mesosnel — Bog mu daj zdravje in trden želodec! — bode se lahko prenašal besede ali pa tudi batine, kakor bo prilika. —

»Aii ta grdoba je to napravil?... Da bi ga ne videla več! Kako si se izgovoril?«

»Nič!... Jaz sem trdil svoje. Mogočnjak pa svoje! Pa kaj bi ponavljal, kar si že dostikrat slišala. Bilo je to-le: Mogočnjak, oblasten kakor je, ponudil mi je svojo zaščito in

prijateljstvo, ako pustim zadrugo, ako pa ne... me vrže iz te kočice na cesto.«

»Joj! — In ti, ti?«...

»Zbral sem si poslednje!«

»Nesrečnež bedasti!« zavpije ona in zajoka. »O, dedec, s pametjo se kregaš!«

S takim možem se spreš! — Kaj ti dá zadruga? Sedaj vidim, da nimaš pameti! O, — zakaj sem te vzela! — Še nocoj grem domov!«...

»Počakaj! Čez tri dni pojdeva oba odtodi!« pravi mirno mojster in sede h stroju, kate-rega naglo podi, da ni slišal žene, ki ga je zmerjala in se jokala.

V kratkem je zvedelo vse Zadolje, kaj se je pripetilo in Mesosnel je zadovoljen mël roke in dejal:

»Hehe! Mojster! Sedaj vidiš, kaj je Mogočnjak in kdo je Mesosnel! Tudi mi se znamo braniti, haha!«

V.

Tisti večer so bili zadoljski možički že takoj v mraku pri Škarjencu; prignala jih je bila neznanska radovednost.

Nihče ni mislil, da bi ostal doma, na pride kar hoče, magari Mogočnjakova zamera.

Za ta vaški zbor se je potrudil zlasti Samostal. Komaj je izvedel, tako na pol, kaj se je Škarjencu pripetilo, — niti mojstra ni utegnil iti natančno poprašat o vsem — že je dirjal od soseda do soseda ter vpil: »Ali ste videli? — Sedaj pa imate! — Menda se je Mogočnjak vsem dovolj odkril! — Ali vam nisem pravil? — Mogočnjak pozna samo sebe! Pa ga še hvalite! Gorjé tistemu, ki ne poje njegove pesmi! O, to je — to je — nasilstvo! Bog...«

»A — a! — O — o!« čudili so se sosede. »Kdo bi si mislil kaj takega? Kdo bi bil pričakoval! Sredi zime ga spodi izpod strehe med tem ob času, ko pošten človek še tujca ne podi. Ne, to je pa prehudo!«

In prišli so prav vsi, samo Mesosnela ni bilo. Pravljica pa ne pové, ali je ležal doma na peči, ali je pa pri Mogočnjaku, — kjer so prejšnji teden klali, — užival plačilo.

(Dalje sledi)

Zato še jednoč glede na ljudstvo izjavljamo trdno nado, da bo državni zbor sedaj iznova predloženo predlogo vsprejel in tako omogočil razvoj od velikega kapitala nezavisnega ljudskega časopisja. Pri tem pa tudi pričakujemo, da bo naša krščansko-socialna misel dobila čim dalje, tem več sobojevnikov.

Našim socijem v prevdarek.

Dne 24. t. m. se je dokončala v Monakovem v bavarskem deželnem zboru vrlo zanimiva razprava. Socijalni demokrat Ertel (Oertel) je namreč v interpelaciji napadel bavarsko vlado, da je pritrčila nemške vlade načrtu zakona, ki naj bi zabranjeval stavke. Znano je, da delavci, ko po večini sklenejo stavko, ne gledajo mirno svojih tovarišev, ki gredo v kljub skupnemu sklepu na delo. Skušajo jih seveda, kolikor morejo odvrniti. Imenovani načrt ima določbe, ki bi to kaznovali z ječo.

Minister je zagovarjal vladino postopanje. Pri razpravi o ministrovem odgovoru se je pa pokazalo, da so v tem vprašanju samo katoliški poslanci popolnoma edini s socialno-demokratskimi. Obojni so namreč živo ugovarjali ministru in pobijali načrt (splošno ga imenujejo »Zuchthausvorlage«). Obojni — in to povdarjamo — so pa tudi povdarjali, da morajo katoliški in socialno-demokratski delavci vzajemno nastopati v strokovnih društvih. Vzlasti toplo sta to načelo med drugimi zagovarjala katoliška poslanca Sedler in Širmer.

Prvi je n. pr. dejal: Socialno-demokratski in katoliški, vsi delavci stoje skupno proti predlogu. Zanj so samo veliki podjetniki, ki se v svojem časopisju bojujejo proti vsakemu delavskemu gibanju.

Drugi je pa rekel: Delavske organizacije obtežujejo umazano konkurenco med podjetniki; tudi nesreč je manj vsled njih. Kakor v Švici bi morala katoliška in socialno demokratiška strokovna društva skupno postopati.

To so tudi naša načela. Krščansko-socialna, oziroma katoliška delavska organizacija je in mora biti za delavce. Dati jim mora moč, da v skrbi za svoje koristi kaj pomenjajo nasproti podjetnikom. To je brezpogojno potrebno. Ko bi socialni demokratje pustili politiko boja nasproti vsem drugim političnim strankam, vzlasti pa, ko bi s tako surovimi napadi v svojih strokovnih društvih ne mlátili po verskem prepričanju, bi bilo mogoče, da bi se pri nas strokovna društva enotno za vse delavce krepko razvila. Potem bi delavci res kaj pomenjali.

Ker pa socialni demokratje tudi v strokovnih društvih gledajo pred vsem samo na svoje strankarske namene, je to nemogoče. Slovenski delavci n. pr., ki jim je sveta njihova katoliška vera, ki ljubijo vzajemno z vsemi drugimi Slovenci svoj materni jezik in svojo domovino, ki jim je avstrijsko domoljubje vestna zadeva, ki v politiki pobijajo pred vsem liberalizem z židovstvom na čelu, ne bodo nikdar mogli mirnega srca in mirne vesti biti člani kakega socialno-demokratskega strokovnega društva. Prave edinosti ne bo in zato tudi ne pravih uspehov.

Mi moramo biti zmiraj in povsod pripravljeni zastopati skupno delavsko stvar. In zato da to delo omogočimo, moramo snovati svoja strokovna društva, katera se imajo v prvi vrsti pečati z zboljšanjem delavskih razmer.

Kolikrat smo že povdarjali, kako pametni so angleški in ameriški delavci v svojih zvezah. Ti res umevajo svoje naloge. Brez razlike raznih strank so skupno združeni v svojih organizacijah in vsled tega imajo tudi toliko uspehov. Njihove zveze pa do danes nočejo nič slišati o socialni demokraciji. L. 1896. je v Goti dejal Bebel: Angleške delavske zveze (Trades Unions) se še niso prav nič priklopile socializmu.

Prav za prav so danes še mnogo bolj oddaljene od njega, nego so bile pred par leti.

Eno še pribijmo: Svobodno združevanje delavcev je vedno branila katoliška cerkev. Do 16. veka ni bilo postav proti temu združevanju. Še-le po vplivu luteranstva so se pokazali zakoni proti delavski svobodi. Prvi tak zakon je iz l. 1548.

Preje so imeli v mnogih krajih pomočniki svoja društva, v katerih so se branili proti mojstrom, če je bilo treba. Še-le, ko je katoliško mišljenje nehalo, ko je protipapeški ali recimo: protiklerikalni vpliv uvedel rimsko pravo v krščanske države, so se prepovedovale in kaznovale delavske zveze, ki so se potegovala za boljše razmere. Kobbes, Pufendorf, Rusó so branili ta načela. In vsi ti možje so bili nasprotniki katoličanstva.

Svobodo združenja moramo braniti. Pozabiti pa ne smemo, da te svobode ne damo kratiti niti državi, niti nobeni stranki. Ia če socialna demokracija tako nastopa, da v prvi vrsti pobija katoliško cerkev in strastveno zaničuje in sramoti delavce, ki ne morejo v tem oziru za njo, potem imamo dolžnost najsvetejše pravice delavcev, njihovo versko svobodo, svobodo njihovega narodnega in političnega prepričanja braniti proti njim.

Ako nam oni dade to, kar zahtevamo mi za vse delavce, t. j. svobodo združevanja, pošteno uvaževanje našega prepričanja, potem naj bodo prepričani, da smo mi vedno pripravljeni v skupnih zadevah vzajemno postopati z njimi.

Judovska komanda jim sedaj še tega ne pusti, toda ne bo dolgo, pa bo tudi med našimi socialnimi demokrati zavlada pamet in smisel za skupne koristi nad — strankarsko strastjo.

Za delavce v tobačnih tovarnah.

Interpelacija državnega posl. dr. Kreka in tovarišev na voditelja finančnega ministerstva. Naravno načelo je, da bodi država kot delodajavka v svojih podjetjih vzgled vsem drugim podjetnikom. Dejstvo pa je, da so razmere glede na plačo in provizije delavcev in delavk po tobačnih tovarnah zelo žalostne. Vlada je poleg tega s preosnovo uradniških in služabniških plač že sama priznala, da so se življenjske potrebščine podražile in bi zato za navadna pravičnost terjala, da se ta izprememba izvrši tudi pri delavcih. A sedanje plače delavcev pri državnih podjetjih niso samo prenizke in nepravilne za nje, ampak slabo vplivajo tudi na plačevanje drugih tovarniških delavcev in tako zavirajo, da se ne izboljša položaj delavskega stanu sploh. Posebno pa so se v Ljubljani, ki je do zadnjega časa veljala za mesto z najcenejšim življenjem v celi Avstriji, razmere popolnoma izpremenile, stanovanja in živila silno podražila, a plače so ostale iste, zlasti zavoljo slabega zgloda c. kr. tobačne tovarne.

Zato si dovoljujejo podpisani staviti sledeče vprašanje:

Jeli minister voljan v interesu človekoljubnosti in pravičnosti preosnovati delavske plače in provizije po c. kr. tobačnih tovarnah, kakor zahtevajo izpremenjene življenjske razmere in duh pravične socialne politike;

Jeli minister zlasti voljan, ker so se v Ljubljani življenjske potrebščine tako nerazmerno podražile, kar najprej mogoče povišati plače delavcem in delavkam v c. kr. tobačni tovarni v Ljubljani?

Po občnem zboru kmetijske družbe.

Volitve v odbor kmetijske družbe so končane; izid je gotovo vsakemu že znan; zmaga je zopet jedenkrat klika združene Schwegel-Tavčar-Hribarja troperesne, pardon in Slanca, štiriperesne deteljice. Kranjska in nemška detelja je bila v boji združena, da vniči hudega zmaja, onega zmaja, ki po Kranjskem tako hudo zadnji čas straši, da je treba proti njemu klicati na pomoč vse duhove, kateri imajo nalogo ponižnim in ošabnim slugam liberalne misli v spomin poklicati vse izmišljene in neštevilnokrat ovržene bajke o samostanih, jezuitih, itd. S tem se, mimogrede povedano, pridobe mesta dobro plačanih predsednikov in pa mastne službe hofratovske. Le tako naprej, dok je še neumnosti liberalne kej.

Oj ti ubogi klerikalni zmaj, v kljub svojim sedmerim glavam nisi pohrustal liberalnih prvakov; zakaj nisi tako hud in nisi uprizoril viharja, da bi bila glava liberalna v kmetijski družbi potrta. Mogoče nisi vse svoje moči zastavil, nisi dovolj glasno rjovel, da bi te bili vsi tvoji prijatelji slišali in tako nastopili, da bi bili zmagali.

Toda pustimo šalo in govorimo resno. Mi, ki smo v vrstah krščansko socialnega delavstva, ki opazamo bistro in natanko delovanje vodstva katoliško narodne stranke, s katero stranko smo v vodilnih načelih verskih popolno jedini in od katere delovanja se mi le v stanovskih in pa družabnih zahtevah ločimo, smo vedno simpatično zasledovali njeno javno nastopanje in ravno radi tega moramo danes z žalostjo konstatovati, da na tem porazu je tudi jako veliko krivo vodstvo katoliško narodne stranke.

Zamera sem ali tje, resnica se mora konstatovati. Žalostno sicer, a istina je: voditelji katoliško narodne stranke morajo se agitacije učiti od naših nasprotnikov, če hočejo, da bode napredovala stranka, ki ima na praporu katoliško načelo napisano. Uspehi na volilnih bojih dado stranki ugled; kdor ne napreduje, ta nazaduje, to je politični ein mal eins in proti tako agilnemu nasprotniku, kakor so naši liberalci, treba je mobilizirati in dvigniti vse na boj, kar leze in gre. Izgovor: pustimo, saj tako ne bomo zmagali, ne velja, stranka, kadar gre v boj, mora vedeti tudi, da bode zmagala. Na boj se treba pripraviti z vso silo in močjo, ne pa morebiti še-le zadnji teden z agitacijo pričeti. In kandidatna lista! Gospodje, za božjo voljo, za tak volilni boj, kakor je bil zadnji, treba je kandidatov, ki so sami ob enem agitatorji. Proti posameznikom nimamo nič, pa prav čisto nič, a kakor mi slutimo, gospodje niso svoje dolžnosti v polni meri izpolnili. Kandidatje morajo biti možje, ki vso svojo moč

posvete za to, da prodero; pred očmi morajo vedno imeti tudi to, da če ne proderejo, propade z njimi stranka, kojo zastopajo. In to izjemoma 2 ali 3 lista ni bila!! Je zastoj, če kandidatje niso ob enem glavni agitatorji, je poraz gotov.

Vodstvu politične stranke je pa tudi glavna naloga, biti z svojimi zaupniki in pristaši v vednem kontaktu. Mi sicer ne vemo, je li izpolnjuje vodstvo kat. nar. stranke konsekvantno to načelo, a mi slutimo, da isto ne upošteva momenta, da če se neče, da ljudje ne zaspé, jih je treba vedno drezati. Potom časnikov se prebito malo opravi. Izdrezati ljudi morebiti malo časa preje, nego se pravi nastopiti, je težko in proti takim agilnim nasprotnikom, kakor je naša liberalna gospoda, pravimo, treba je imeti mobilizovane vedno vse čete. V tem oziru bi vodstvo kat. narodne stranke ne smelo nikdar grešiti, če ne bode se našim liberalcem faktično še posrečilo, da v javnih zastopih ne obdrže le svoje dosežanje posesti, marveč jo še pomnože!

Za vspeh pri volitvah v javne zastope je potreben izurjen agitatorični aparat, kateri mora pa tudi funkcionirati. Brez takega aparata je sedaj vsak nastop največja nezmisel. Pred nastopom agitirati samo s fulminantnimi članki je premalo in po volitvah nesrečen izid z še tako temeljitimi članki zagovarjati, ta agitacija je premalo. Tudi to: vsak naj bode agitator, je sicer lepo in nihče tega ne želi in ne priporoča tako, kakor ravno mi, a vsak nima zmožnosti za to. Pri agitaciji morajo biti voditelji glavni agitatorji. Le poglejte liberalne voditelje: dr. Tavčar, Hribar, Predovič, kako gredo v boj in kako navdušujejo svoje agitatorje. V šolo morajo iti voditelji kat. nar. stranke k nasprotnikom. To so točni in povsodi so, pri kat. narodni stranki pa dostikrat še kandidatov blizu ni in če vže pridejo, pridejo ob najstari evan-gelski uri, ko je vže bitka na $\frac{3}{4}$ zgubljena.

Zanašati se eden na drugega ne gre, v kaki dvorani na izid čakati, tudi ne, poveljnikov prostor je na bojišču in s svojim vplivom mej volilci agitirati, za bojno situacijo (stetje glasov) se pa izbere tak, ki nima značaja za agitirati, kandidat in voditelj pa mora ne samo na shodih marveč tudi na bojišču po vseh predpripravah točno na mestu biti.

Pa voditelji potrebujejo podčastnikov, agitatoričnega aparata. Če ga ni, se mora vzgostiti in ga makari iz tal izkopati. Ni mogoče drugače. Sovražnika se mora s premočjo napasti. Le poglejmo nasprotnike.

Kak aparat imajo? V prvi vrsti uradniki banke Slavije, potem pa vsi drugi večji in manjši škribontje različnih liberalnih dohtarjev. Vsi agitatorji. In naš hudi zmaj! Oj ti ubogi katoliški zmaj, uslužbenci tvojih gospodarskih zavodov, škribontje tvojih dohtarjev to ti morajo biti agitatorji! O so pač, kadar je treba kako tajnost izdati; z malimi častnimi izjemami so ali indiferentni, ali nemčurji, ki »Volkskredit« afizirajo ali pa se naravnost skrivaj za liberalce agitujejo.

Vsaj je obče znano, kadar so volitve, kjer se voli za katoliško stranko, delata in pehata se krščanska socialista par excellence kakor bi Kristan dejal, Kregar in Štefe. Čuda ni, zmaj, da je tako, vsaj se oni, ki tebe na verigi drži in te vodi, saj se ta svoje škribonte išče tudi skozi liberalno trobilo, ki tudi na Kongresnem trgu izhaja. Hm, daleč ni, komoditeta.

To, kar smo pisali, je faktum, pisali pa smo zato, ker nadaljno molčanje bilo bi smrten greh in ker želimo načelom zmagati.

Katoliška narodna stranka si poleg redakcije »Slovenca« osnuj svoj tajniški urad nekako tako, kakor si ga je začela n. pr. goriska »Sloga«. Najspodobnejši tajnik katoliško-narodne stranke bi bil energični kurat Koblar.

Mi ne sovražimo nobenega, osebnega povoda niti nimamo, če se pa kedo čuti vdarjenega, naj se pa poboljša in če se bode kedo ujezil; ko bo to bral, naj obrne svojo jezo na liberalno kliko, ki hoče ljudstvu svetinje iztrgati.

M. M. — c.

Politika po svetu.

Vojska med Angleži in Buri. Kakor je že znano, se bije sedaj doli na jugu v Afriki vroč boj med Angleži in Buri. Buri so narod v Afriki, kateri ima svojo državo republiko Transval. Pradedje sedanjih Burov so bili nizozemski kmetje, ki so se naselili bolj na jugu sedanje države Transval. Toda, ko so zasedli Angleži kapsko deželo, so se morali Buri vedno bolj umikati v notranjo Afriko. Kmalu nato so si ustanovili sedanjo državo Transval. V današnji državi Burov je bilo prej jako pusto in pridni kmetje - naseljenci so si napravili bogato državo. Angležem, vidčim to bogato deželo, so se začele slincediti in kramarska pohlepnost ni preje mirovala, da se je začela vojska med Buri in Angleži. Toda sedaj se je pa drugače obrnilo, kakor so se nadejali kramarski Angleži. Buri so se jim moško postavili v bran, njim se pridružujejo skoro vsak dan za pravico vnete čete prostovoljcev, in tako ne mine skoro dan, da bi ne bili Angleži tepeni. Zadnji čas nam poročajo, da se pripravlja na pomoč tudi Abesinjski kralj Menelik, kateri je predlansko leto Lahe prav pošteno naklestil. V Rusiji, Nizozemski in Avstriji se nabira denar v pomoč Burov. Pravica mora zmagati in privoščili bi kramarskim Angležem, da bi jim Buri nabrusili pete in jim pokazali, da tega, kar so si s pridnostjo in delavnostjo pridobili, ne dajo bogatašem in kramarjem.

Naša organizacija.

Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani priredilo je v nedeljo dne 22. t. m. društveno sv. mašo s pridigo ob 8. zjutraj na Rožniku. Druga leta je pohitelo društvo na Smarno goro, a letos to ni bilo možno, ker so se člani drugih manifestacij krščansko socijalnih vdeležili, in zato je bila sv. maša na Rožniku. Bilo je kljub prav ljubljansko mrzli megli toliko vdeležencev, da je bila cerkev polna. Sv. mašo in cerkven govor služil je č. g. Erzen, ki je v krasnem svojem cerkvenem govoru oziraje se na evangelij: Dajte Bogu, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega, navduševal navzoče po geslu »Delaj in moh« k pravi krščanski pobožnosti in razlagal tudi pomen vsacega dneva v tednu in kojemu svetniku je vsak dan tedna posvečen. Bog povrni č. gospodu njegov trud. Ob 6. zvečer priredilo je pa društvo v društvenih prostorih javni društveni shod, ki je bil prav dobro obiskan. Opažali smo tudi člane, kojih že dolgo nismo na shodih videli, in tudi vrlo naše krščansko ženstvo bilo je častno zastopano, to pa v kljub temu, da je bilo se-le v soboto naznanjeno, da bo shod. Prvi govornik č. g. Lampe razjasnuje zadnje dogodke in na podlagi fakt rezko obsoja nepravdo svobodo onih, ki isto tako razumejo, da jeden večer 70.000 mark zaigrajo. Ozira se tudi na »svobodoljubno« (?) akademično mladino, ker profesorju na Dunaju zato ni pustila govoriti, ker je bil isti slučajno klerikalec. Nadalje zahteva, da naj se ustanovi v Ljubljani posredovalnica za delo in ker je v

prvi vrsti poklicana v to občina, naj se skliče velik ljudski shod, na katerem naj se od našega občinskega zastopa ustanovitev posredovalnice zahteva. Glasno odobravanje je pričalo, da je č. g. govornik navzočim govoril iz srca in da si je č. g. Evgen Lampe pridobil popolnoma simpatije ljubljanskega delavstva. Gostinčar govori, da je pač dolžnost občine preskrbeti posredovalnico, a od naših ljubeznivih mestnih očetov se nam tega ni ni nadejati. G. policijski svetnik Podgoršek je sicer sprožil to misel in s tem pokazal, da ima tudi policija včasih več smisla in volje za dobre občekoristne stvari, a mestni očetje so rekli, da posredovalnica ni se nujno potrebna, (Mejklici: Dolgove delati je nujna stvar), in so jo odklonili. (Mejklici: Scam jih bodi.) Da, ko bi mi čez noč postali liberalci, bi jo nam privoščili, a ker je delavstvo ljubljansko v ogromni večini krščanskosocijalno, jo nam ne privoščijo. O posredovalnici za delo bode govor na organizacijskem shodu meseca decembra in takrat se bode morala v naši krščansko socijalni organizaciji ustanoviti. Nadalje govori o organizaciji sploh in pravi, da sovrastvo naših liberalcev je za organizacijo dobro, ker čim več bodejo gospodarska društva imela kontrole, tem bolj bodo prospevala. Zavrača one, ki trde, da naš zastopnik dr. Krek v državnem zboru ne bode nič delal. Ker sploh cel parlament ni nič delal, tudi posamezni poslanec delati ne more. Ni li predložil v vseh zasedanjih predlog o varovanju za starost, ni li takoj sedaj zopet predložil predlog, naj se delavcem v tobačnih tovarnah zvišajo plače? Moškerc obsoja častikrajo v »Slov. Narodu« in je izražal radovednost, kako si bode čifutski poročevalec »Naroda« razpisanih 1000 gl. prislužil. Resnicoljubnosti g. dr. Šusteršičev, ki govorniku osebno ni znan, veliko bolj verjame, kakor resnicoljubnosti kacega čifuta ali pa resnicoljubnosti postenjakoviča Malovrha. Častita pa »Slovenskemu Narodu« k notici, v kateri tako milo svoje ovčice indirektno vabi k slovenski propovedi v luteranski cerkvi, ker sl. luteranske propovedi v Ljubljani ni bilo že 300 let. Listom, ki delajo za proč od Rima, pridružilo se je Narodno trobilo s Kongresnega trga. Gospodom narodnjakom, ki morebiti iz samega sovrastva do farjev ne poslušajo slovenskih katoliških propovedij, pa menimo, jim luteranske pridige tudi ne bodo škodovale; bodo vsaj kaj krščanskega slišali. Ljudem se je videlo, da so govornike razumeli in se za govore zanimali, ker vstrajali so do konca.

Shod slov. kat. del. društva v Ljubljani. Vsako nedeljo prireja »Slovensko kat. del. društvo« v Ljubljani v društvenih prostorih »Kat. Doma« dobro obiskane društvene shode. Na shodu 29. t. m. je govoril gospod Moškerc o nedeljskem počitku. V lepo sestavljenem svojem govoru dotaknil se je tudi črne maše v »Narodnem Domu«. Protestiral je v imenu krščanskosocijalnega delavstva proti takemu izzivanju, ki je naravnost kaznjivo, ker se ž njim smešijo katoliški cerkveni obredi. (Burni klici: »Pfui takim ljudem!«) To je javen škandal. K tej provokatorični uprizoritvi je došel tudi c. kr. sodni tajnik Kobler. Ako se taki ljudje udeležujejo takih prireditvev, ni to koristno za zaupanje našega ljudstva v sodnijo. Masa delavstva ne bode mogla ostati mirna, ako se bode na tak način hujskalo proti vsemu, kar je poštenim Slovincem sveto. O nedeljskem počitku je govornik predlagal: »Z ozirom na to, da je obligatorično upeljanje nedeljskega počitka iz verskega, kakor z socijalno političnega ozira neobhodno potrebno, zahteva današnji shod »Slov. katol. delavskega društva« zakonito upeljavo obligatoričnega nedeljskega počitka povsodi v vseh kategorijah proizvodnje, kakor tudi pri železnicah in prodajalnicah. Izplačevanje delavskih plač naj ne bode ob sobotah, marveč kak drug dan v tednu. Postave, ki dovoljujejo delo v nedeljah in praznikih, naj se postavnim potom odstranijo. Peticija se bode poslala drž. zboru. Naposled je se g. Gostinčar govoril o raznih strujah socializma in prizadevanju kršč. socialcev, da se zboljša bedni položaj delavcev.

Obrotna pomočniška zadruga v Novem mestu je imela v nedeljo, dne 1. oktobra občni zbor, ki je pokazal, da se je tudi med novomeškimi rokodelskimi pomočniki razvilo živahno gibanje, katero moremo le z veseljem pozdraviti. Pri volitvi predstojništva so bili soglasno izvoljeni, in sicer v odbor: Jos. Krsnik, pečarski pomočnik, načelnik; Jos. Hrastar, čevlj. pomočn., podnačelnik; odborniki: Franjo Kulovic, mizaraki pom., Anton Kokolj, kamnoseški pom., Franjo Mikec, slikarski pom., Franjo Pelko, krojaški pom., Avg. Murn, med. pom. — V razsodniški odbor pomočniki: Ant. Kokol, Fr. Kulovic, Jurij Koser in Egidij Jereb. Namestnika sta: Alojzij Lakner in Jos. Grebenc. Vsi izvoljeni člani predstojništva so odločni somišljeniki kršč. socialne ideje. Le pogumno naprej!

Občni zbor slov. kat. del. društva v D. M. v Polju se je izvršil 29. t. m. popoldne ob obilni udeležbi. Predsednik in tajnik sta v daljših govorih navduševala člane k vzajemnosti v boju za kršč. socialno stvar. Potem se je vršila volitev novega odbora. Predsednikom je izvoljen Franc Rešek, blagajnikom Jožef Čopič, odborniki pa: Vincenc Pekovc, Iv. Marela, Jos. Krašovec, Jos. Mlakar, Andr. Rant in Jos. Plankar.

Iz Križa pri Tržiču. Tudi na deželi smo se začeli zavedati in prirejati zabavne večere. Pri nas je katoliško izobraževalno društvo priredilo en tak lep zabaven večer. Lepe pesmi so peli društveni pevci pod vrlim vodstvom g. Ivana Jezeršeka. Pokazali so, da se na deželi tudi dobe ljudje, ki se zanimajo za lepo ubrano petje. Za petjem je sledila igra »Vaski skupuh«. Tudi pri tej so se pokazali dobre igralce, posebno I. Aljančič, ki je bil Lakota, dalje F. Perko se je posebno dobro kazal berača pošteniška, Jeclaja je dobro pogodil Jož. Sitar, Janez Fink je izvrstno igral Gomilarja. Strah in groza nas je obšla, ko je prilomastil F. Vodnjov kot satan na oder, samo malo prezkodaj je prišel, mislim, da je komaj čakal, kedaj da bo skopuha pobasal. Za igro nam je F. Perko deklamiral šaljivi prizor; dasiravno je bila intonacija malo narobe, vendar nam je prav živo dokazal, da je res dandanes vse narobe svet. Občinstvu je vse jako dopadlo, kar je naznanjal obilen smeh in ploskanje. Zelimo, da bi nam to društvo priredilo še več takih zabavnih večerov. Bog blagoslovi to društvo, da bi se krepko razvijalo in obrodilo mnogo sadu.

Socialne zadeve.

Naloga društev. Kakor so razmere dandanes, društva vsaj v veliki večini nimajo družega namena, nego da povzdignejo in izboljšajo posameznikom položaj. Konsumna društva preskrbujejo bolj poceni živila, pijačo, obleko; nakupna društva dajejo poceni surovino; prodajna društva delajo proizvajavcem pot, da lažje dražje prodajajo svoje izdelke; gospodarske zadruga pa konečno združujejo v sebi vse te prednosti. Dasi se ne da tajiti, da se z izboljševanjem položaja posameznikovega izpopolnjuje položaj celote, vendar moramo reči, da sedaj društva tega še ne izvršujejo, kakor bi se to imelo goditi. S svojo delavnostjo ne obsezajo celote, ampak le posameznike. Izboljšati ne morajo blagostanje celih stanov, kaj šele cele družbe. Dokaz za to dejstvo je, da se posoja pri Raiffeisenovkah le na osebni kredit; da se pri produktivnih zadrugah posebno ozira na osebne lastnosti članov itd. S te strani si razlaga društva socialna demokracija. Shod v Berlinu je l. 1892 priporočil sodrugom, naj ustanavljajo društva le tam, kjer je treba zagotoviti existenco preganjanim sodrugom. Vzlic temu pa so društva dosegla sijajne uspehe. Schulze-Delitscheva misel je padla na nenavadno rodovitno in potrebno zemljo. L. 1898. je bilo na

Nemškem 1571 društev, ki so bila centralizirana v osrednji zvezi v Offenbachu. Posojivnic je delovalo 862 in te so dale svojim članom kredita v znesku jedne milijarde 907 milijonov mark. Konsumnih društev je bilo 512; njih promet je znašal 92 $\frac{1}{2}$ milijonov mark. Dividende se je razdelilo 10 milijonov mark. Stavbinskih društev je bilo 52; vrednost njih nepremakljive lastnine se je bližala 14 $\frac{1}{2}$ milijonom mark. Na Laškem je bilo ustanovljenih leta 1898. 355 kooperativnih društev, izmed katerih je bilo 25 ljudskih bank in kreditnih društev, 129 konsumnih društev, štirinajst produktivnih zadrug in tako dalje. V Belgiji je bilo l. 1898. po uradnem pregledu 1128 kooperativnih društev, dočim v prejšnjem letu samo 873. Da je na Angleskem razvitek društev najboljši in najpopolnejši, ni treba niti povdarjati. Anglija ima klasična tla za društva. Ta razvitek društev je sam ob sebi gotovo vesel pojav. Dokazuje namreč, da ta misel ni nikak poskus, ki naj bi se še šele obnesel; dokazuje, da je društvo sredstvo socialnega napredka, in čeprav se doslej ta napredek ne tiče še celotne družbe človeške. To se posebno dobro vidi tam, kjer vlada društva podpira bodi si s subvencijami, kakor na Francoskem, ali pa da jim oddaja javno delo, kakor na Laškem. Tu se društvenim udeležencem dobro godi. Motil bi se pa vsak, kdor bi si mislil, da je naloga društev samo gmotna korist posameznika. Prava naloga sega mnogo dalje in višje. Ako se govori o teh stvareh, se navadno misli na produktivne zadruga, ki so vrhunec, krona vseh društev. Kaj je torej naloga društev? Pravijo, da morajo izravnati razpor med kapitalom in delom. Sedanje očitno njiu sovraštvo naj se odstrani z združitvijo dela in kapitala. Delavec in kapitalist je tu ista oseba. Delavec ne dela tu pod bičem tujega delodajavca; on deluje tu zase. Poskušalo se je ta načela izvrševati v praksi, pa se ni posrečilo. Raznovrstne težave so hodile na pot. Sem ter tja so tu društva n. pr. za časa nujnega dela, nastopala kot delodajavno, in sicer tako, da so najemala delavske pomočnike; s tem pa je nastal sam ob sebi razpor med kapitalom in delom, oziroma se še odstranil ni. Delavec vstopa tu v delo k delavcu. Ako se društvu dobro godi, pripeti se lahko, da člani ovirajo pristop novim udom, da najemajo delavske pomagače — neude s čimur se pa društvo izpremeni v akcijsko družbo. Govori se o demokratični enakosti, toda v resnici so člani ljubosumni na svojo gmotno korist. Podobnih nedostatkov društev je še dosti, a so manjšega vpliva na razmerje med kapitalom in delom, katero mora vladati v društvu. Zadošča pa, da se opozarja, da društva niso izvršila še cele svoje naloge. To spoznanje pa seveda ni se ubilo misli združevanja. Baš narobe: navajalo je ljudi do tega, da so začeli premišljati, kako bi se navedenim pomankljivostim dalo odpomoči, kako bi postala društva v resnici to, kar bi imela biti. Dober predlog je izprožil v tej stvari F. Oppenheimer. On pravi, naj se ustanavljajo produktivne poljedelske zadruga (Siedlungsgenossenschaften), v katerih bi vodivna misel združevanja dosegla zasluženo veljavo. Zanimivo je slediti mislim Oppenheimerja. Oppenheimer je prepričan, da ima društvo moč in zmoglost, da reši socialno vprašanje. S tem pa ne misli on odstranjenje dandanašnjega gospodarskega reda, kakor socialna demokracija, ampak tako uredbo gospodarskih razmer, da se v nji delež privilegiranih postopačev, torej tistih, ki nič ne delajo, a imajo kapital v rokah, nenavadno

zniža, zato pa se zviša delež tvorivnega dela, namreč delež pri narodnem bogastvu. Kajpada je isto hotel i Schulze-Delitsch; pa Oppenheimer se razlikuje od njega kvantitativno. Pravi, da se zniža delež postopačev na ničlo, dočim bo obsegal delež dela vso zalogo narodnega bogastva. Delo bo torej gospodar vsega, kar bo delo naredilo. Naloga društev je tedaj ta, da bi se razdelitev blaga med delo in kapitala vršil v razmerju, ki bi bilo delu najprimernejše. — Kar se pa tiče izvršitve te ideje, misli Oppenheimer, da je treba najprej dvigniti najspodnejšo vrsto delavskega ljudstva (neizučene, nekvalifikovane delavce). Če mezda nekvalifikovanih delavcev raste, raste hkrati i ona kvalifikovanih. Če ima nekvalifikovani delavec na leto n. pr. 200 mark plače, mora imeti izučeni delavec vsaj 201 marko, sicer bi ušel od dela. Najspodnejša vrsta delavskega stanu je poljedelsko delavstvo. Temu se godi najgorje; njegov položaj je najbednejši. Če hočemo izboljšati položaj delavcev, rokodelcev, uradnikov v mestu, moramo popreje izboljšati položaj poljedelskih delavcev. Pa kako? Nič drugače nego s produktivno zadrugo. Oppenheimer se nanjo popolnoma zanaša. Znanih mu je kakih 70 slučajev, pa nobeden se ni razbil. Posebno kaže na naselbino Rahaline na Irskem, ki je zelo cvetela. Proizvajavna zadruga poljedelska (kmetijska) bi ne obsegala samo poljedelskih delavcev — možje in žene bi bili enakopravni — ampak i rokodelce, ki bi preskrbovali potrebe iz svojih strok. V podrobnosti izvršitve pa se tu ne moremo spuščati. Toliko pa lahko rečemo, da bi bil tu razpor med delom in kapitalom popolnoma odstranjen, da bi tu slo vse delu, kar bi se naredilo. Naloga društev bi bila na ta način v polni meri dosežena. (Prim. se oceno Oppenheimerjeve »Siedlungsgenossenschaft« od dra. Lad. Gumpouriza v »Wiener Rundschau« 1. nov. 1898.)

Želez-ničar.

Deveti železničarski shod avstrijskih in nemških uradniških društev vršil se je letos 15. in 16. septembra v Draždanih. Razprave bile so za železničarske kroge jako zanimive, osobito dobro je razpravljajal inspektor Anders o izobrazbi nižjih železničarskih uradnikov. K zvezi nemških in avstrijskih uradniških železničarskih društev spada šest društev in sicer šteje društvo badenskih uradnikov 1089, hesensko društvo 863, društvo za Alzacijo in Loreno 1297, kr. saksonskih drž. železnic 7924, wirtembersko društvo 1013 in avstrijsko uradniško železničarsko društvo s 5274 člani. Na zaveznem shodu bilo je tedaj zastopanih 16.460 članov. Iz poročil posameznih društev se je razvidelo, da najbolj deluje za zvišanje svojih članov avstrijsko uradniško železničarsko društvo.

Podporno in pravovarstveno društvo avstrijskih in ogrskih železničarskih mašinistov v zadnjem času jako napreduje. Tako je prirastlo to leto temu društvu samo v prvi polovici leta 356 članov. Število članov znaša pa skupno v prvi polovici t. leta 5043. Na bolniških podporah izdalo je društvo v prvi polovici letošnjega leta 13 057 gld. — za pravovarstvo svojim članom 3752 gld. — svojcem umrlih članov 12.300 gld. Istinito lepe svote.

Strokovno in podporno društvo železničarskih sprevednikov imelo je v mesecu

septembru 7878 članov, premoženje je znašalo 494.375 gld. 30 kr.

Zračenje predorov. Da se morajo predori (tuneli) zračiti, je znano in potrebno, da se v velikanskih predorih ne napravi preveč dima, a dim mora imeti svoj izhod. Manj znano pa je, da je v napravi zračiteljev (ventilatorjev) Amerika pred Evropo. Velikanske zračne naprave so sicer v St. Gotthardskem predoru, a daleč prekašajo jih naprave predora Hoosac v Združenih državah. Ventilator je v tem predoru 4 m 88 cm širok in je tako zidan, da visi 2 m 44 cm. Ta ventilator privaja v predor vsako minuto 16.000 kub. metrov zraka. Ta velikanski zračni pritok goni električni stroj.

Drobtine.

Iz Zagorja ob Savi. V številki 29. Vašega cenjenega lista na strani 3. pod naslovom Zagorje ob Savi na objavljeni članek zahtevam v smislu § 19. tiskovnega zakona sledeči popravek v prvi izdaji: 1. Ni res, da je tukajšno rudniško vodstvo razdelilo 9. oktobra volilne listke. Res je le, da jih je razdelilo vodstvo bratovske skladnice. 2. Ni res, da sem jaz hotel dne 12. oktobra kot demokratični sluga pod hruško k štabu spisati člene, ki se vplačujejo, da jih bomo volili. Res pa je, da jaz nisem bil celi teden v Dolenji vasi ali kakor omenite, pri svojem štabu. 3. Ni res, da morajo plačevati rudarji pri bratovski skladnici po 3 krajcarje na mesec za mojo neumnost; res je le, da plačujejo za rudarsko zadrugo, od katere pa jaz nimam nobenega dohodka. Slednjič ni res, da se jaz pustim Cobalu za nos voditi. Zagorje, dne 26. oktobra 1899. S spoštovanjem Jevnikar Matevž, odbornik bratovske skladnice.

Državni poslanec dr. J. E. Krek boče na vseh svetnikov dan ob 1/2 10 uri dopoldne poročal na javnem društvenem shodu »Slovenskega katoliškega delavskega društva« v veliki dvorani »Katoliškega Doma«.

Javna predavanja, katera prireja »Slovenska krščansko-socijalna zveza« ob sredah v veliki dvorani »Katoliškega Doma« so vedno številneje obiskana. Preteklo sredo je predaval č. gosp. dr. Aleš Ušeničnik »O vzrokih brezverstva«. V sredo dne 8. novembra boče predaval ob 1/2 8 uri zvečer č. g. kanonik Sušnik o kometu, katerega se sedaj ljudje tako boje.

Skupščina stranke prava, ki je edina hrvatska stranka s socijalnim delom, imela je svojo skupščino 25. oktobra v Brodu na Savi. Došlo je k posvetovanju tri sto odličnih hrvatskih rodoljubov. Dr. Krek je skupščini pismeno naznanil, da se strinja z vsemi sklepi. Mej dve sto brzojavkami je bila tudi brzojavka našega uredništva, ki se glasi: »Živeli hrvatski pravaši, nositelji krščansko-socijalne ideje, ki naj združi Hrvate in Slovence. — Uredništvo Glasnika.«

Delavska stanovanja. Ostro kritiko izreči moramo danes o stanovanjih, v katerih so nastanjeni italijanski delavci pri stavbinskih tvrdkah. Kako to, da se trpijo pri stavbenih podjetnikih tako skandalozna stanovanja. Delavci so nastanjeni po barakah brez vsake ventilacije in natlačeni kakor »arniki«. Mislimo da in prav je, da se skrbi, če se skrbi za sanitarne razmere pri ptujih delavcih, ki so v tacih stanovanjih nastanjeni, da je groza in ni čuda, če ti reveži bolehalo. Mi za sedaj opozarjamo poklicana oblastva, naj skrbe, da se v stanovanjih za delavce pri večjih stavbinskih tvrdkah v prihodnje nedostatki odpravijo, ker drugače govorili bomo ostreje in navedli brez obzirno imena izkoriščevalcev. Izgovor: »Ja, Bauer, das ist was anders«, ne sme več veljati v slučajih, če je isti slučajno delavec in naj si bode tudi delavec Italijan.

Kako se dela z delavci. Te dni je stal na Dunaju pred sodiščem Dvořak, voznik Dreherjeve pivarne. Tožen je bil, da je na vozu zadremal. Pri obravnavi je izjavil, da se ni

mogel spancu ustavljati. Njegova služba traja po noči in po dnevi; velikrat nima več, nego k večjemu po tri ure spanja na dan in sicer popoldne od starih do sedmih. Ta izjava je pomagala. Tožba se je obrnila. Najpreje je bil tožen Dvořakov poslovodja, ko je pa ta povedal, da vse kar dela, dela v naročilu svojega gospodarja A. Dreherja, je državno pravdnistvo tožilo tudi tega. Obravnave se ni bilo. — Pripomnimo pa, da je Dreher milijonar in da sta judovsko-liberalna stranka, pa tudi socijalno-demokratska prejele že mnogo Dreherjevih tisočakov v zlasti ob volitvah. Kako so pridobljeni ti tisočaki, priča v živo gorenja dogodba.

Žaljenje verskih obredov v »Narodnem domu«. Do perfidnosti, katere socijalna demokracija doslej še nikdar ni izgresila, povspela se je slovenska »inteligence« ljubljanska. V soboto je priobčila v »Narodu« inserat: »Narodni Dom«. Jutri v nedeljo ob 11. uri dopoldne črna maša za vse svedce. Nobene besede bi ne bilo treba več porabiti, da bi se po tem dejstvu spoznala plitvost napredne inteligence in da bi tržaška »Sloga« in »Edinost« spoznali, da se pri nas ne cepijo moči »radi izmišljenih, ne pa naravnih razlogov«. »Črna maša« ob vrčih piva je bila precej tih. Menda se je inteligentna gospoda zbal navzočnega policijskega komisarja in pa došlih — krščanskih socijalcev. Utis je bil, da je za velikega duhovna postavljen dr. Kušar, za levita pa Bolčev Pepe in znani »škrnicelj«. Izmed gospode, ki je sedela pri dolgih mizah in na ta način založala za svedce, naj omenimo g. Pavla Lozarja ml., trgovca na Mestnem trgu, ki je baje »aranžer« vseh sličnih »maš«, sodnega tajnika Koblerja, znanega Rohmana. Sicer pa ne zglubljamo nobene besede več. Kdor hoče biti podel, naj se norčuje iz črnih maš. Prav, da se poznamo.

»Konec sveta« je naslov knjižici, ki je izšla te dni v Dolenčevi tiskarni v Trstu v drugem predelanem natisu in jo je spisal Amon Zagorsek. 80 strani brojči spis razpravlja o letošnjem in o kometih sploh, o svetovnih telesih in o socijalnih razmerah na zemlji. Dobiva se v »Katol. Bukvarni« in raznih drugih knjigarnah. Cena ji je 25 kr.

Židovstvo in socijalna demokracija v Avstriji. Za vsacega pametnega človeka je popolnoma jasno, da je bivši stotnik jud Drajfus na Francoskem važne državne papirje, ki se tičejo francoske armade, izmaknil in izdal. Zato ga je vojno sodišče po pravici obsodilo v pregnanstvo. Judje celega sveta so pa neprenehoma toliko rogovili, da se je obravnava iznova pričela. A tudi pri ti je bil Drajfus obsojen, kot je znano. Naši avstrijski socijalni demokratje, ki jih vodi jud dr. Adler, so v tem slučaju trobili, kot vselej, z judi v en rog in kričali na vse pretege, da je Drajfus nedolžen in da so proti njemu samo klerikalni generali. Ta nesrečni klerikalizem je moral tudi tukaj biti za cunjo, s katero so socijalni demokratje zakrili svojo nesramnost. Tudi nemški »sociji« so bili splošno za Drajfusa. Nedavno je pa vendar enega izmed njih srečala pamet. Stari Liebknecht, ki je za socijalno demokracijo med vsemi sedaj živečimi njenimi pristaši največ storil in največ trpel, je imel toliko poguma, da je nedavno očitno izrekel svoje prepričanje, da je Drajfus kriv. Kaj porečejo na to naši sociji? Jud Adler gotovo škriplje z zobmi. Naši možički, ki jih vodi, bodo morali pač za njim škripati.

Zverinskemu počenjanju beraške družbe so prišli te dni na sled v nekem kraju na južnem Ruskem. Dognalo se je namreč, da je ta beraška družba kradla otroke in jih na barbarski način pohabila za svoje beraške namene. V neki samostanski cerkvi je mej dvema takima lopovoma stalo slepo dekletce ter milo prosilo miloščine. Neka kmetica ji podari denar z besedami: Moli zame. V tem trenutku pa dekletce spozna svojo mater po glasu, ki jo je seveda takoj rešila iz rabljevih rok. Nesrečni otrok je potem pripovedoval, da so mu barbari na silovit način potisnili vojaške gumbe v oči in ga tako oslepili.

Javna predavanja prireja odslej vsako sredo ob 1/2 8 uri zvečer »Slov. kršč. socij. zveza« v »Katol. Domu«. Prihodnjo sredo boče predaval č. g. kan. Sušnik o zvezdoslovju.

Delavsko gledališče. Slovenska krščansko socijalna zveza« v Ljubljani boče v nedeljo dne 5. novembra t. l. priredila v veliki dvorani »Katol. Doma« tri predstave. Igral boče »dramatični odsek« dr. Krekovo izvirno veseleloigro »Pravica se je izkazala« dalje glumo »Vedeževalka« in burko »Morilci v Kravji Dolini«. Blagajna se odpre ob 6. uri zvečer, začetek ob 7. uri. Cene prostorom: I. vrste 50 kr., II. vrste 40 kr., III. vrste 30 kr., IV. vrste 20 kr., sedeži na galeriji 40 kr., stojišča 10 kr. Sedeži se bodo prodajali od prihodnjega četrtka naprej v prodajalnici pri Štefetu (Brusu) pred škofijo. Želeti je, da si slavno občinstvo pravočasno omisli sedeže, ker je zanimanje za prvo letošnjo predstavo »Delavskega gledališča« jako veliko. Že kupljene vstopnice veljajo za to predstavo.

Izurjenega krojaškega pomočnika

nad 20 let starega, ki je soliden in točen delavec, sprejme takoj v trajno delo Jakob Mikolič, krojaški mojster v Novem mestu.

Mladenič,

20 let star, ki je dovršil V. gimnazijski razred, poponoma zmožen slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi vstopiti v kako pisarno kot začetnik. Plača primerna. Ponudbe pod A. P. na naslov »Glasnika«.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje stanovanj in oken.

Prevzemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejmlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,
Martinova cesta št. 81.

KATHREINER-

Kneippova sladna kava

Stara maxica, se meni!

Za leto vam izpricano izvratna primos k dohovi kavi. Pri živcih, srcnih, zelodecnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško pripravljena. — Najprijubljenejša kava pijaca v svetovnem redovinah. *izvratna*

ne vpraša po tem, kar se mora najprvo povdarjati, in to je — zanesljive može v odbor.

Ne vemo sicer, ali je imenovanega gospoda privabila prijetna dotika s slavnoznanim »čevljem« v Št. Vid; pač pa vemo, da bi bilo nekaterim osebam — in to povemo iz prepričanja — bolj všeč, ko bi se osoda zadruga izročila nekaterim rudečekljunom, ki so zajedno dovolj širokoustni, da prekričijo one, ki jim po pravici podtikajo, da so hlapci šentvidskih magnatov — kot pa bi to poverili ljudem, ki neodvisno sicer, vendar dobro zasebno gospodarijo. Vprašamo, ali bo s tem stvari pomagano? Ne, in stokrat ne! Ta magnatska »žlahta« je le preveč napuhnjena. Tu pa bi potrebovali za vodstvo zadruga skromne, vestne in razumne ljudi. In tacihi bi se tod tudi nekaj dobilo. Nikakor pa ne gremo v roke njim, ki bi nas kot »stanovski tovariši učili gladkih rok in gladkih lic še večje skromnosti, kot smo je vajeni. Onih 4000 gld., o katerih se je govorilo, da jih spravimo vkup z deleži in s podporami, ne zaupamo vsakomur. Ako pa pride dober poznavalec naših razmer in izbere nekaj potrebnih mož za odbor, ki bode pred vsem pospeševal naše stanovske koristi, osnovali bomo takoj mizarско zadrugo. Dotlej pa tlačanimo mi kot doslej, g. avtokrat pa naj poskuša snovati drugod taka podjetja, kjer bodo odborniki avtokratje, deležniki (udje) pa avtomatje.

Socijalne zadeve.

Zavarovavnica za starost in onemoglost po zakonu o pomožnih blagajnah, (naša nameravana je tudi te vrste), je bilo koncem leta 1897 pet z 956 udi. Zavarovanih letnih rent je bilo 303.060. gld. Povprek je prišla na enega člana zavarovana renta v znesku 317 gld. — Premijnih doneskov je prišlo 35.362 gld. — Renta se ni še nobena izdala. Odstopivšim udom se je vrnilo 365 gld. — Po malem gre sicer misel zasebnega zavarovanja po pomožnih blagajnah med ljudstvo, toda led je vendar le prebit. Na vsak način nam je treba s krepkejšo agitacijo spraviti potrebnih 200 članov za našo zavarovavnico skupej, da se tudi pri nas čim najpreje začne.

Za zboljšanje plač državnim služabnikom se potrebuje na leto do 4 milijone gld. več. Od teh pride na državne služabnike o ožjem smislu 2.153.000, na državne policaje 1.100.000, na pošne in brzovjavne uslužbenca 670.000.

Delavski svet Pri trgovskem ministerstvu je, kakor smo svoj čas poročali, že drugo leto »delavski svet«. Zastopniki delavcev, delodajavcev in vlade, ki jih imenuje trgovski minister, se shajajo k sejam. Tam se posvetujejo o načrtih zakonov, ki se tičejo delavcev. Predno vlada predloži kak tak zakon državni zbornici, ga da temu svetu v pretres. Predseduje mu trgovski minister. Dne 4. t. m. je bila zopet seja. Iz nje povzemamo to-le:

1. Po bivšega trgovskega ministra Dipau-ja prizadevanju se namerava ustanoviti mednarodni urad za delavsko varstvo. — Čim preje, tem bolje. Zakoni za delavsko varstvo se ne morejo uspešno razvijati samo v eni državi. Tu je treba na vsak način sporazumljenja in sodelovanja vseh večjih držav.

2. Da se delavsko zavarovanje spopolni, se odpošlje neki uradnik na Nemško, v zlasti na Vestfalsko, da tam studira nemške skušnje. — Čudna pot! Vprašanje o prenosni bolniškega in nezgodnega in o ustanovitvi starostnega zavarovanja je že tako premleto od vseh strani, da se mora trgovsko ministerstvo res sramovati, če bo še-le zdaj začelo studirati nemške skušnje v tem oziru. To se pravi važno, sila potrebno stvar s praznimi besedami odkladati. Zadnji čas se je v državnem zboru sprožila ta-le misel, ki je vredna vsega uvaževanja: Ker še ni tako brž upati, da se ustanovi prisilna delavska zavarovavnica za starost in onemoglost, naj se država izreče, da bo podpirala zasebne take zavarovavnice; in sicer tako, da za vsakega delavca, ki je pri taki zasebni zavarovavnici zavarovan in mu je s tem zagotovljena vsaj neka določena najmanjši renta, nekoliko prispeva. Če bi se to zgodilo, bi kmalu imeli mnogo delavskih zavarovavnic

in tudi naša, o kateri smo že tolikrat pisali, bi se že enkrat vresničila. Od vladnega studiranja pa ne pričakujemo ničesar.

3. Delavski svet je v prejšnji seji sklenil, naj se uradno preiščejo razmere med rudarji ogromnega ostravsko-karvinskega premogokopa. Ko je vlada to hotela storiti, so se pa z vso silo temu uprli lastniki dotičnih rudnikov po osrednjem društvu avstrijskih rudniških lastnikov (Centralverein der oesterreichischen Bergwerksbesitzer) To društvo zabavlja proti delavskemu svetu, kar more. Vlada je posredovala, toda kapitalisti se ne dadé upogniti. — Ta dogodek nam živo kaže moč združenih kapitalistov nasproti razkosanim delavcem in nasproti državi. Delavski svet je z oziroma na to postopanje sklenil, naj njegov rudarski odsek vse potrebno ukrene, da se varujejo pravice delavskega sveta. To je ubogo malo in bogati judje, ki imajo ostravsko-karvinske rudnike v rokah, se bodo smijali temu sklepu; ubogi delavci bodo pa še vedno hirali v svojih neznošnih razmerah, ki jih brez najvišjega judovsko-kapitalistkega dovoljenja še nobeden razkriti ne sme.

4. Pri posvetovanju o posredovavnica h za delo se je po poročilu graškega profesorja Mislerja načelno sklenilo, naj bodo posredovavnice državne. Krščanski socialci so se temu ustavljali, češ, da tako poddržavljenje ni pametno, marveč naj se podpirajo deželne in občinske posredovavnice.

5. Ministerstvo je predložilo delavskemu svetu dva nova načrta: Prvi ureja delavske razmere pri gradnji železnic in podobnih stavbnih podjetij. To je zelo potrebno, ker ravno pri takem delu se zgodi ogromno krivic delavskemu stanu. Drugi načrt se pa peča z ureditvijo delavskih razmer pri železniških režijskih stavbah, v železniških delavnicah in v drugih železniških pomožnih zavodih. Ko se objavita ta dva načrta, izpregovorimo obširneje o njih. Sicer pa je, če delavski svet z vladno pomočjo ne more pripraviti par judovskih kapitalistov, da bi smel v smislu svojih dolžnostij preiskavati, kako se godi delavcem, najpametnejše, da se z nobeno sejo in z nobenim sklepom več ne prikaže na dan.

Želez-ničar.

Penzije železniških uslužbencev pri bavarških državnih železnicah. Oglejmo si nekoliko pokojnine uslužbencev pri bavarških državnih železnicah. Razločevati nam je pa pri bavarških železničarjih službeno razmerje in sicer imajo pri teh železnicah pravico do pokojnine bodisi stalno ali pa nestalno nameščeni uslužbenci.

Stalni uslužbenec lahko v pokoj prostovoljno ustopi, če je svojih 40 let doslužil. Radi starosti pa lahko v pokoj stopi prostovoljno samo v slučajih, če je doživel že sedemdeset let.

Vpokoji se pa stalno nastavljeni uslužbenec predčasno lahko v tem slučajih, če z uradnimi zdravniškimi spričevali dokaže, odnosno se mu dokaže, da je popolnoma nesposoben za izvršitev svoje službe. Od slučajja do slučajja je pa odvisno, ali je pokoj trajen ali samo začasen.

Stalno nameščeni uslužbenec dobiva pokojnine, ako v pokoj stopi, predno je od njegovega stalnega nameščenja 10 let preteklo, $\frac{3}{10}$ in če je preteklo od njegovega nameščenja čez deset let, $\frac{9}{10}$ polne plače. Ako pa v pokoj stopi, ko je dovršil 70. leto, tedaj dobi polno plačo kot pokojnino in pa obdrži naslov in značaj službe, v kateri je bil.

Vdove dobe, ako mož umrje v aktivni službi, to je, da ni še v pokoj stopil, $\frac{1}{5}$ polne plače, če pa umré soprog v pokoji, $\frac{1}{5}$ pokojnine.

Nadaljno dobro je pa tudi to, da se svojcem umrlega uslužbenca izplača tudi polna plača za mesec, v katerem umrje, kakor tudi še za prihodnji mesec. Otrokom umrlega uslužbenca izplačujejo se sledeče preskrbnine do 20 leta in sicer sirotam, kojim živi mati, $\frac{1}{5}$, in onim sirotam brez očeta in matere $\frac{3}{10}$ pokojnine za vdove.

Za pokojnino prispevati morajo stalni uslužbenci fondu za vdove in sirote sledeče prispevke:

Uslužbenci, ki imajo manj nego 1080 m. (približno 650 gld. avstr. veljave) ne prinašajo nobenih prispevkov, od 1080 do 3600 m 1% plače (1 vinar od marke) pri plači od 3600 do 7200 m. $1\frac{1}{2}$ % itd. do 3% plače.

Obstoje pa najdalje še tudi prostovoljna podporna društva pod državnim nadzorstvom za svoje umrlih državnih uslužbencev. Prispevki članov znašajo pri letni plači do 2160 m. 20 m. 40 v., od 2160 do 4320 m. 40 m. 80 v. in pri letni plači čez 4320 m. letnih 61 m. 20 v.

Prispevki se pa zvišajo za $\frac{1}{4}$, če je pristopivši član več ko 50 let star, in pa če ima več otrok manj kot 20 let starih, kakor tudi če se po dopolnjenem 50 letu oženi z več kot deset let mlajšo nevesto

Podpore so pa pri tem dobrotnem društvu sledeče: Vdovam I. razreda na leto 600 m. v II. razredu 200 mark. Sirotam brez očeta se izplačuje do 20. leta $\frac{1}{5}$, in sirotam brez očeta in matere $\frac{1}{10}$ preskrbnine.

Člani vplačajo na leto 20 m. 40 v. in se izplačuje sirotam brez očeta in matere na leto 240 m. na leto po dopolnjenem 20 letu za slučaj, da se niso omožile.

Provizorično vsprejeti uslužbenci, ki so bili po 1. januarju 1887 l. vsprejeti, dobe v I. službenem letu 30% plače kot pokojnino. Vsako leto nadalje, a ne pred izpolnjenim 26. letom zviša se tudi pokojnina za 2% letne plače, dokler ne doseže visočine iste. To je tedaj v 36. letih. Ako visočina pokojnine 2400 mark preseza, tedaj ne sme ista več ko $\frac{9}{10}$ plače znašati.

Prispevkov provizorično nameščenim uslužbencem ni treba plačevati.

Vdovam izplačuje se $\frac{1}{3}$ one pokojnine, katero bi mož imel, če bi na dan smrti vstopil v pokoj.

Sirote z še živo materjo dobé $\frac{1}{5}$ in polne sirote $\frac{3}{10}$ preskrbnine do 20. leta.

Take so pokojnine na Bavarskem in pri nas??

Drobtine.

»Narodov« — »harač«. Gospod urednik! Upam, da mi bode te oprostili, ker sem že zopet pred Vami, toda, danes ne mislite, da pridem z običajnim cekarjem, ne, marveč — oprostite — z gojnim košem, kajti, s tvari, kakoršno imam danes, nečem da bi se moj »cekar« onesnažil, in če mislite, da imam v mislih »pajace« pri »Sl. Narodu«, ste pravo zadeli. Res ne vem, komu bi se clovek čudil, ali tistim, ki te umazanije pišejo, ali tistim, ki jih plačujejo, beró in jim verujejo! Cloveku, ki to cunjo bere, se mora res gabiti, ker vsakdanja vsebina tega čifutkega lista ni družega, kakor zabavljanje in obrekovanje vsega, kar je poštenemu cloveku svetega, in to pišejo ljudje, ki mislijo, da so vso učnost sami posrkali! — Kdo bi si mislil, da se bodo našli koncem prosvitljenega 19. stoletja, ko vse po prostosti teži, inteligentni (?) ljudje, ki bodo brezpogojno klanjali svojo pamet listu, kakor je »Slov. Narod« ter ne zmeneč se za resnico, čakali Tavčar-Malovrhove komande! Ali se ne blamirajo mnogi »omikanci«, ki pravijo, da nečejo slepo (!) verovati, in zato, ker niso bili priče, ko so sv. pismo pisali, dvomijo o resnicah sv. vere,

mej tem, ko smatrajo laži, ki jih prinaša »Slov. Narod« brez vsakih dokazov, za neovrgljivo resnico. Ko bi imela jaz preveč denarja, kakor ga imajo »Narodovi« naročniki, bi hodila rajši v cirkuse in komedije, kot bi to cunjio plačevala, ker tam bi videla, kako drugi igrajo, če bi bila pa na »Narod« naročena, bi bile pa sama član dr. Tavčarjeve komedije! Meni se zdi časa škoda, da bi stikala po ostudnih predalih »Slov. Naroda«, le kadar kako posebno »künstno bombo« vanje spusté, ga malo pogledam. Tako me je zadela redka »časť brati o »Skofovem haraču«. Kdo bi verjel, da bo »Slov. Narod« čez tako malo časa blatil in grdil tistega kofa in njego ve ukrepe, katerega je pri nastopu v našo škofijo tako hvalil, da sem jaz na tihem mislila: »Zdaj imamo vendar takega škofa, da so vsi zadovoljni; tega pa ne bodo, kakor prejšnjega, vedno po tistem umazanem »Narodu« vlačili itd. Pa — varala sem se! »Narodova« sodrga je menda mislila, da bodo sedanji premil. vladika tako delali, kakor jim bo ona zapovedovala; Bog ve kake načrte si je že »veleum« dr. Johan Tavčar narisal, kako bo kapelančke uganjal — pa — šmenta vendar — pri vsej veliki učenosti se je zmotil! No, šudno pa to ni, kajti škof, ki bi bil »napredni« stranki všeč, bi ne bil več pravi škof, ampak najemnik. Da pa prej h koncu pridem, naj samo še omenim zgoraj omenjenega članka, v katerem hočejo »naprednjaki« na vsak način dokazati, kako nepotrebna je šola, katero nameravajo premil. knezoškof ustanoviti. Lažejo, da je vsakdo z silo primoran za škofov konvikt predpisano svoto plačati, ter gg. pobiralce z begi, eksekutorji itd. obkladajo, zraven pa prav zvito in hinavsko revnejše ljudstvo pomilujejo, in, malo da ne točijo krvavih solz nad tistimi, ki bodo morali (?) »krvavo zaslušene krajcarje« za škofov konvikt darovati. Hinavci ti, zdaj, ko škof malo svotico 8 kr. na leto prosijo, bi jim samega usmiljenja in sočutja kmali srca popokala, kadar pa sami odirajo, pa ne poznajo usmiljenja. Če se jim res le sromaki smilijo, zakaj pa ne prosijo premožnejših, kakor knezoškof, da bi oni mesto njih več darovali? Pa čemu taka vprašanja, le malo okoli se ozrimo in spoznali bomo usmiljenje teh ljudi, ki so že mnogo krvavo zasluženih krajcarjev za več ali manj nepotrebne stvari razmetali, katere smo hui tudi mi delavci primorani posredno in neposredno prinašati, a tega nečejo videti; le kar se za škofove šole daruje — to je objokovanja vredno! Meni pa — če sem prav le navadna delavka — teh 8 kr. ne bo delalo nikake preglavice; pač mi jih pa dela sila drago stanovanje, za kar se imamo vsi v prvi vrsti »usmiljeni napredni« stranki zahvaliti, ki tuje vole spušča, drugim pa še komarje ne pusti loviti!

Sklepno Vam pa, gospod urednik, povem, da jaz nečem, da bi »napredna« gospoda ne bila prav nič deležna darovanja za škofove šole, zato Vam dam častno besedo, da bom, ko bo prvič v kaki ljubljanski cerkvi v ta namen darovanje, nestla nalašč z namenom a »generala« dr. Johana 8 kr. no — ali pa 10, da bo »belo« krog oltarja. Pa skoraj se »bojim«, da mi jih v velikem »usmiljenju« vrne; li niste Vi enakih misli? Zdravstvujte!
Katra.

Mestno posredovalnico za delo je po dolgem obotavljanju in vsled resnega pritiska ljubljanskih kršč. socialnih delavcev na predlog g. polic. komisarja Podgorška sklenil ustanoviti z novim letom ljubljanski občinski svet. Ta posredovalnica pa ne bode brezplačna, kakor smo mi zahtevali, marveč bo moral vsak, ki išče dela ali pa delavcev, plačati za vsak slučaj 20 kr. pristojbine. Nekaj boljše bo pa ta naprava vendar le, kakor zasebne posredovalnice.

Za zboljšanje razmer v idrijski bratovski skladišči je vstavljenih v proračunu za prihodnje leto 173.650 kron.

O kometih s posebnim ozirom na 13. november je minulo sredo v prenapolnjeni dvorani »Kat. doma« predaval č. g. kanonik Sušnik. Predaval je, da se nam ni treba ničesar bati, ter natančno razložil to naravno prikazen. Obširneje poročilo je objavljeno v petkovem »Slovenču«.

V nedeljo v Dobrunje! Odbor kmetijskega društva vabi vse naše somišljenike k blagoslovljenju svojega doma, ki se vrši v nedeljo dne 12. t. m. popoldne.

Časniški in koledarski kolek bo z novim letom odpravljen. Tako je po dolgem času vendarle sklenil naš državni zbor. S tem bo mnogo pomagano vspešnejemu razvoju časopisja.

Zagorje ob Savi. Prosim, gosp. urednik, nekoliko prostora. Kar sem pričakoval, to je tudi storil Čobal svojemu slugu, in popravek skoval. Kolikor poznam jaz naše gospode, vodi bratovsko skladišnico gosp. L. Jerin, delavci pa zatrjujejo, da so prejeli volilne liste od gosp. šihmajstra Dettela. Pa mislim, ko bi rudniškega vodstva ne bilo, bi sploh bratovske skladišnice ne bilo. Volilne listke si se celo po jamah nosil tisti večer okoli delavcev, kar sem poprej zamolčal, zaradi občnega blagra delavcev pa, če ne bode Jevnikarju zadostovalo to, drugokrat še kaj več! Ne oporekal bi vam na vplačevanje, ker delavci sami pripoznajo, da na svoje stroške ni dolžan nobeden hoditi okoli. Kako pa mora človek smatrati to drugega kot neumsčino, če ste pri zadnji seji rudarske zadruga dne 29. okt. gosp. šihmajstra pitati s tem, da so že delavci dvakrat nameravali vprizoriti strajk in njega pognati. Ali vam je znano ljudsko mnenje? Se še spominjate, da je pri volitvi manjkalo 87 volilnih listov, ki niso hoteli z vami voliti. Koliko je pa takih mož, ki ste jim siloma vgrabili liste, da ste volili. Kakor je strankarstvo pri tem, tako bo pri drugim. Ko je rudniško vodstvo (če ne bo zopet vodstvo brat. skladišnice) odpustilo od dela okoli trideset delavcev, brž se je razneslo med svet, da so bili večinoma kršč. socialisti, in Čobal je pod bruško kričal, zdaj bomo videli, če se bo gosp. Škerjanec potegnil zanje. Seveda Čobal je bil v škripcih, kaj bo zdaj. Laž pa je bila, da bi bil kateri kršč. socialistov odpuščjen od dela, zaradi tega tudi gosp. Škerjanca dolžnost ni bila se zanje potegovati. Upati pa je, ko bi prišlo do tega in bi se njemu priporočili, bi poprej storil korak kot pa Čobal. Vsaj mu je zadnji Zagorski dopisnik v »Rodoljubu« očitati, da je beračil podporo pri rudniku za stavbinsko društvo, katere pa gosp. ni beračil zase, ampak za delavce. Čobalu in nesramnemu dopisniku »Rodoljuba« gotovo kaj takega ne bo treba očitati. Delavci naj se pa zahvalijo prijaznosti ravnateljevi, da jih je vsprejel zopet v delo, ker drugače bi Čobal pod Topliškim kostanjem tudi nič ne opravil. Kedo mi more oporekati, da ne vodi za nos Tebe in vse Vaše pristaše, če mu verujete tako ostudno debelo laž.
Bivši social. demokrat.

Socialnodemokratski dokazi. Kat. kmečko društvo na nemškem Štajerskem je sklicalo zadnjo nedeljo po želji kmetov društven shod blizu Gradca. Društveni predsednik poslanec Hagenhofer je v spremstvu urednika »Volksblatta« in še nekoga družega prišel k shodu. Socialni demokratje so hoteli pod vodstvom socialnodemokratskega državnega poslanca Resla k zborovanju, toda shod je bil namenjen samo društvenikom in zato ji h niso pustili. Socialni kričači so na to jeli kričati in se pretepati, da je bil shod nemo-goč. To pa še ni bilo dovolj. Ko se je Hagenhofer z graškega kolodvora vračal domu, ga je obsula socialistiška tolpa, duhovnega spremljevalca opljuvala, njega pa se lotila s pestmi in palicami. A Hagenhofer, velik in sila krepak mož, se je obrnil in kdor se je zagnal vanj, ga je s pestjo odrinil, da se v drugo ni več upal. Samo pogumu in moči svoji se ima Hagenhofer zahvaliti, da ni prišlo do hujših stvari. Socialni demokratje so pa zopet pokazali, da poznajo najbolj omiko s pestmi in dokaze s pljuvanjem.

Zadružno skladišče v Sinčivasi na Koroškem se je otvorilo v nedeljo dne 29. okt. jako slovesno ob navzočnosti udeležencev iz vseh delov Koroške. Zbralo se je tu nad 1500 slovenskih kmetov, da so pričali kako se blagoslavlja nov dom slovenskega oratarja, da se navdušilo ob ogajevitih govorih za svojo stvar. Res ogromna udeležba in sijajen uspeh slavnosti v Sinčivasi je najboljši odgovor na drzno izzivanje slovenskega

ljudstva od strani znanega bar. Rokitanskega, ki je dne 23. oktobra v bližnjem Velikovcu rohnal zoper vse, kar ne prisega na zastavo lažiliberalnega in nemškutarskega »bauernbunda«, zlasti pa zoper slovenske duhovnike, ker se ti posvečujejo narodnemu in gospodarskemu delu med ljudstvom. — Lepo stavbo je ob 1. uri pop. blagoslovil mil. g. prošt iz Dobrlevasi, L. Vavtizar. Potem se je v lepo okinčani dvorani vršilo slavnostno zborovanje, h kateremu je došel med drugimi i častljivi starosta koroških Slovencev, mil. g. prošt Lovro Serajnik iz Tinj. Zborovanje je bilo v lepo okrašeni veliki dvorani nove hiše. Otvoril je je g. vikar Podgorc, ki je prisrčno pozdravil v tolikem številu doše rodoljube in podal poročilo o novi stavbi. Gospodarska zadruga je imela doslej 15 323 gid. dohodkov in 14 583 gid. stroškov. — Nato so govorili o pomenu, namenu in delovanju zadrug ter o gospodarskem stanju našega kmeta gg. Ivan Kač iz Zalca, posl. Fr. Grafenauer in odvetnik dr. Iv. Šustersič iz Ljubljane. Navdušeni in temeljiti govori so našli v poslušalcih, ki so jim z največjim zanimanjem sledili, glasen odmev in živahno pritrjevanje. Iskrene besede, zlati nauki, ki so se čuli tu, obroe gotovo lep sad in navdušenje, ki je nastalo med poslušalci, gotovo ni bilo le hipno. Po nekaterih formalnostih se je zaključilo zborovanje z »živio«-kluci cesarju in papežu. — Prisrčne ovacije so priredili zborovatelci g. dr. Šustersiču in mil. g. proštu Serajnik-u. — Siedila je na to prosta zabava, pri kateri je koncertirala godba. Vkljuba tolkemu številu ljudstva ni bilo niti najmanjšega neredu. Lepa slavnost je pokazala, da še Koroška ni propala!

Izurjenega krojaškega pomočnika

nađ 20 let starega, ki je soliden in točen delavec, sprejme takoj v trajno delo Jakob Mikolič, krojaški mojster v Novem mestu.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje stanovanj in oken.

Prezmemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prezmemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejmlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,
Martinova cesta št. 81.

KATHREINER-

Kneippova sladna kava.

Stara mamica, se meni!

Za tiste, sem izpričano trvratna primes k dobovi kvit. Pri živnih, srcnih, letodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetnejša kava, ki jo pijača v stotinočero redovinah.